

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2600

av Ulf Berg m.fl. (M)

Jakt och viltvård

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrättande av en ny viltmyndighet ska vara utrett senast under 2016 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Svenska Jägareförbundet även i fortsättningen ska ha intakt ansvar för det allmänna uppdraget och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av reglerna avseende ersättning vid skydds jakt utan att decentraliseringen av viltförvaltningen påverkas negativt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna i uppdrag att agera förebyggande för att minska antalet rovdjursangrepp och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över Århuskonventionen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försäljning av vildsvinskött och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för fler vilthanteringsanläggningar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om god regional förankring för beslut och bestämmelser för utfodring av vildsvin och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om dispens från terrängkörningslagen vid funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett generellt undantag från art- och habitat- samt fågeldirektivets bestämmelser gällande möjligheterna att använda sig av motordrivet fordon vid funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för fortsatt handel med sälprodukter och tillkännager detta för regeringen.

Jaktens myndighetsstruktur och ansvarsfördelning

Idag ligger en stor del av myndighetsansvaret för jakt- och viltförvaltningsfrågor hos Naturvårdsverket, inklusive rovdjursfrågor. Även Jordbruksverket och Skogsstyrelsen har ansvar för delar av jakt- och viltförvaltningen. Detta delade ansvar har orsakat att jakt- och viltförvaltningen inte har varit fullt så sammanhängande och effektiv som den borde, med ett missnöje som följd. Bland annat därför tillsatte alliansregeringen Jaktlagsutredningen, vilken hade som deluppdrag att se över myndighetsstrukturen för jakt och viltvård samt att återkomma med förslag till moderniseringar för förvaltningen. Jaktlagsutredningen avslutades i förtid av den nuvarande regeringen, vilket vi är kritiska till. Genom utskottsinitiativ (bet. 2014/15: MJU9, punkt 1) beslutade riksdagen att regeringen ska slutföra vissa av delutredningarna från Jaktlagsutredningen.

Jaktlagsutredningen föreslog att en ny myndighet, med helhetsansvar för viltförvaltning och jaktfrågor, ska inrättas. Med en ny viltmyndighet med helhetsansvar skulle det bli det enklare att få en god överblick och en balans mellan olika intressen. Under riksmötet 2014/15 gjorde miljö- och jordbruksutskottet ett tillkännagivande (bet. 2014/15: MJU9, punkt 2), som fick majoritet i riksdagen, om att regeringen snarast ska inrätta en ny myndighet med ansvar för viltförvaltning och jaktfrågor. Regeringen har dessvärre varit senfärdig i att bemöta tillkännagivandet. Vi anser därför att regeringen senast under 2016 ska ha utrett hur en ny viltmyndighet ska kunna inrättas.

Svenska Jägareförbundets arbete enligt det allmänna uppdraget fungerar väl och utförs på ett både effektivt och ansvarsfullt sätt. Det allmänna uppdraget är ett bra exempel på ett gott samarbete mellan det civila samhället och myndigheter. Genom det allmänna uppdraget får staten tillgång till det nätverk Svenska Jägareförbundet har och når därmed ut till en stor del jägare på ett kostnadseffektivt sätt. Vi anser att Svenska Jägareförbundet även i fortsättningen ska ha intakt ansvar för det allmänna uppdraget.

En hållbar rovdjurspolitik

Tack vare en framgångsrik rovdjurspolitik har våra fem stora rovdjur – björn, varg, lodjur, järv och kungsörn – idag gynnsam bevarandestatus i Sverige. Med fler rovdjur, som etablerar sig i fler områden, ökar samtidigt konflikterna med mänsklig verksamhet.

Alliansregeringen tog därför, med stöd ur omfattande forskning, fram en ny och hållbar rovdjurspolitik. Rovdjurspolitikens målsättning är att de svenska rovdjuren ska kunna uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.

Den av riksdagen antagna rovdjurspolitiken omfattar bland annat att beslut om licensjakt och skydds jakt delegeras från Naturvårdsverket till länsstyrelserna. Detta är särskilt viktigt i områden med stora rovdjurspopulationer, där tamboskap ofta angrips av t.ex. varg. En starkare lokal förankring av beslut om licensjakt och skydds jakt medför bättre förutsättningar för att uppnå balans mellan upprätthållande av gynnsam bevarandestatus och hänsyn till dem som bor och verkar på landsbygden. Vi anser att den beslutade rovdjurspolitiken ska fortsätta ligga fast, vilket också har tillkännagivits av regeringen. Dessutom riktades ett tillkännagivande om att förtydliga viltförvaltningsdelegationernas mandat och beslutanderätt samt om möjligt förstärka deras befogenheter som ett steg i arbetet med decentralisering och delegering av beslut.

Ersättning vid skydds jakt

Decentraliseringen av viltförvaltningen är viktig, genom att den flyttar viktiga beslut om jakt, viltvård och rovdjursförvaltning närmare de som berörs. Samtidigt finns i länsstyrelsernas beslutanderätt för skydds jakt brister. Länsstyrelserna har beslutanderätt för skydds jakt och bestämmer också om de bör verkställa eller betala för skydds jakten. Enligt rådande lagstiftning har länsstyrelserna möjlighet att avstå från ersättning och genomförande av skydds jakt. Det kan vara problematiskt då exempelvis en varg vandrar över länsgränser och länsstyrelserna fattar olika beslut beträffande ersättning för skydds jakt på samma varg. I sådana fall riskerar avgörandet för om ersättning för skydds jakten utgår till jägaren bero på geografisk plats och inte ursprungligt beslut. Detta system kan upplevas som godtyckligt och orättvist för den jägare som skjuter en varg under pågående skydds jakt på ”fel” sida av länsgränsen. Att mista tamdjur är en stor påfrestning för lantbrukaren och att därefter gå miste om ersättning för avsatt tid och utestående kostnader, beroende på länsstyrelsers olika beslut, är inte en positiv upplevelse. Därför vore en översyn av reglerna för ersättning vid skydds jakt önskvärd, med syfte att skapa ett rättvist system. Syftet med decentraliseringsprocessen i Alliansens rovdjursproposition var att beslut ska fattas närmare de människor som berörs, dock är det viktigt att besluten bygger på likvärdiga grunder över hela landet.

Ersättningsnivåerna för rovdjursangrepp

När en tamboskapsägare får sina djur rivna eller dödade av rovdjur är det i sig en fruktansvärd händelse. Därför är en fungerande och effektiv skydds jakt på enskilda

rovdjur nödvändig, liksom licensjakt som syftar till att minska rovdjurstrycket i de områden där det är som störst. Vi anser inte att det är rimligt att tamboskapsägaren ska lida ekonomisk skada på grund av rovdjursangrepp. Ersättningsnivåerna för de tamboskapsägare som drabbas av rovdjursangrepp måste ligga i nivå med de faktiska kostnaderna. Skäliga ersättningsnivåer är ett viktigt verktyg för att nå ökad acceptans för rovdjurens närvaro. Vi välkomnar därför den höjning av ersättningsnivåerna som regeringen har presenterat. Genom att ge länsstyrelserna i uppdrag att vidta förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp kan sådana ytterligare stävjas i områden med växande rovdjursstammar. Vi anser att den möjligheten bör övervägas.

Förstärka viltförvaltningsdelegationerna

Alliansregeringen beslutade att införa viltförvaltningsdelegationer i varje län, som ett led i att flytta beslut närmare dem som berörs och för att möta de ökande utmaningarna när det gäller viltförvaltning. Olika delar av landet har olika sammansättning av viltstammarna. I en del län utgör ökande viltstammar den största utmaningen, medan andra känner av ökade rovdjursstammar och deras effekter på klövviltet.

Genom inrättandet av viltförvaltningsdelegationer har en del beslutsmakt flyttats över till detta organ, i vilket representanter från de politiska partierna, myndigheter och intresseorganisationer sitter. Viltförvaltningsdelegationerna har beslutanderätt i övergripande frågor om viltförvaltningen. Dock är det inte tydligt definierat vad dessa övergripande frågor innebär.

Under förra riksmötet (bet. 2014/15: MJU12, punkt 10) tillkännagav riksdagen för regeringen att viltförvaltningsdelegationerna bör förstärkas. En översyn huruvida det är möjligt att förtydliga viltförvaltningsdelegationernas mandat och beslutanderätt samt om möjligt förstärka deras befogenheter som ett steg i arbetet med decentralisering och delegering av beslut bör göras. Viltförvaltningsdelegationernas roll bör förstärkas och deras beslutskompetens förtydligas.

Århuskonventionen

Beslut om svensk jakt ska fattas i Sverige. Vi vill att licensjakt på varg ska tillåtas under förutsättning att vi kan garantera en livskraftig vargstam med god genetisk status, vilket omfattande forskning visar att den i dagsläget har.

Det är en allmän förvaltningsrättslig princip att en enskild har rätt till rättslig prövning av förvaltningsmyndighets beslut om den enskilde är berörd och det har gått honom eller henne emot. Sverige är sedan år 2005 part i Århuskonventionen, konventionen om rätten till information från offentliga myndigheter, rätten att delta i beslutsprocesser och rätten till rättslig prövning i miljöfrågor.

Vi står bakom Århuskonventionen. Samtidigt inser vi att demokratiskt fattade beslut gällande till exempel licensjakt och skyddsjakt på varg kan komma att fördröjas på grund av rättsliga prövningar och den talerätt som Århuskonventionen innebär.

Det är viktigt att överklagningsinstrumenten används ansvarsfullt så att värdet av dem inte urholkas över tid. Dock förekommer det vissa problem med överklaganden som fördröjer skyddsjaktbeslut eftersom det ligger i skyddsjaktens natur att det bör bedrivas omgående. Därför behövs en översyn huruvida det går att införliva Århuskonventionen i svensk lagstiftning, så att undantag kan göras om omedelbart förestående fara föreligger, vilket exempelvis en vargattack kan utgöra.

Det bör även göras en översyn angående organisationskraven för att kunna nyttja talerätten. Idag gäller kravet att det ska vara en miljöorganisation med minst 100 medlemmar. Det bör övervägas huruvida 100 medlemmar är ett lämpligt antal eller om medlemsantalet bör justeras upp för att på så göra verktyget mer proportionerligt med anledning av dess effekter.

Förenkla jägarnas möjligheter att själva sälja sitt kött

I Sverige har vildsvinsstammen vuxit explosionsartat de senaste 20 åren, vilket orsakar problem för många lantbrukare som får sina jordbruksgrödor förstörda när vildsvinen bökar efter mat. I Sverige beräknas vi ha 200 000–300 000 vildsvin, dock är det en siffra som är mycket osäker. Förmodligen kommer stammen att fortsätta öka och sprida sig och vi är bara i början av vildsvinens utbredning. Vildsvinens höga förökningstakt medför att en lokal population kan fördubblas årligen under gynnsamma förhållanden. Tack vare vildsvinens förökningstakt finns det stora möjligheter att öka avskjutningen av djuren och få ut mer kött på marknaden, men då måste det löna sig att fälla vildsvinet och sedan sälja köttet.

Om köttet är för egen konsumtion kan jägaren själv ta ett trikinprov och skicka in till ett godkänt laboratorium. Om köttet ska säljas vidare måste en vilthanteringsanläggning, det vill säga slakterier för vilt som är godkända av Livsmedelsverket, hantera köttet och köttet måste besiktigas av officiella veterinärer, anställda av Livsmedelsverket. Detta för att säkerställa att vildsvinskött som kommer ut på marknaden är fritt från trikiner.

I grunden är en säker livsmedelshantering viktig, människor måste känna sig trygga med maten man äter. Problemet är att avsättningsmöjligheterna för vildsvinsköttet är begränsade med nuvarande väl rigida krav på att köttet måste gå via vilthanteringsanläggning, eftersom många har långt till närmsta anläggning och eftersom priset som anläggningarna betalar kan upplevas som för lågt för att skapa incitament för jakt.

Vi föreslår därför att jägare ska få sälja mindre mängder av vildsvinskött direkt till konsument, endast med krav att det är testat för trikiner på samma sätt som jägare idag själva gör för egenkonsumtion och att de jägare som säljer kött vidare kan presentera intyg på att köttet testats för trikiner. Trikinestet är enkelt att ta och kostar cirka 200 kronor.

Eftersom jägare enligt vårt förslag endast ska få lov att sälja direkt till konsument kommer det att röra sig om småskalig försäljning, och berörda jägare kommer att kunna hållas direkt ansvariga för det kött han eller hon säljer. Det enkla provet, den låga kostnaden, småskaligheten och det direkta ansvaret talar för att jägare inte kommer finna någon anledning till att missköta sitt ansvar och inte trikintesta köttet innan försäljning. Vi menar dock att man bör överväga huruvida jägaren måste genomgå en viltundersökningsutbildning med ett avsnitt om trikiner för att få sälja vildsvinskött. Detta för att säkerställa att berörda jägare har erforderlig kunskap för att säkerställa en fortsatt hög livsmedelssäkerhet.

Ökad kapacitet för slakt av vilt och ökad efterfrågan på viltkött

Genom att öka efterfrågan på viltkött kan vi stimulera till mer jakt. Viltkött är klimatsmart och vi vill därför verka för att öka efterfrågan och kunskapen efter sådant i de offentliga köken. Inom vård, skola och omsorg serveras varje dag omkring 4,5 miljoner måltider. Om kommuner och landsting upphandlade mer viltkött, särskilt vildsvinskött, skulle efterfrågan öka kraftigt vilket i sin tur skulle öka priset som jägaren får betalt bättre betalt för köttet och intresset för vildsvinsjakten. Vi ser gärna att fler kommuner och landsting upphandlar viltkött till de offentliga köken och gör därför en satsning för det.

För att det ska vara möjligt att på ett bra sätt kunna få ut mer viltkött till konsumentledet behövs en högre kapacitet för bland annat trikintestning och slakt. Vi anser att regeringen bör verka för fler vilthanteringsanläggningar i hela landet, för att möta ett växande behov för säker hantering och slakt av vilt.

Utfodring av vildsvin

Genom att förbättra möjligheterna till jakt på vildsvin kan vi även öka utbudet av vildsvinskött. Den nationella förvaltningsplanen för vildsvin innehåller information och rekommendationer och hur utfodring och åtling bör gå till. På vissa håll i landet finns det problem då ingen har en mer övergripande bild över vildsvinsstammen och hur mycket utfodring och åtling som genomförs. Detta kan som exempel orsaka en alltför omfattande utfodring, vilket kan göra det svårt att hålla vildsvinsstammen i balans.

Därför förslår vi att länsstyrelserna och viltförvaltningsdelegationerna bör få större möjlighet att inte bara ge rekommendationer utan också utfärda regionala bestämmelser, exempelvis reglering avseende vilket avstånd till grannes mark som utfodring får ske på.

Regler om utfodring och åtling är lämpliga att besluta om på regional nivå, eftersom situationen skiljer sig kraftigt åt runt om i landet. Att säkra den regionala förankringen är viktigt för att få acceptans för besluten. Dock är det viktigt att poängtera att vi inte vill förbjuda utfodring som sådan, utan att den snarare bör skötas på ett klokare sätt för att minimera skador och hålla stammen i balans. Därmed anser vi att regler om utfodring och åtling ska beslutas på regional nivå av berörda länsstyrelser och viltförvaltningsdelegationer med en god regional förankring.

Jakt för funktionsnedsatta

Vill man jaga som funktionsnedsatt behöver man oftast använda sig av ett motordrivet fordon för att komma ut i terräng. För att få tillåtelse till detta måste man idag söka undantag, dispens, från terrängkörningslagen, jaktförordningen och jaktlagen. Är man rullstolsburen behöver man emellertid inte söka undantag från jaktlagen.

Ansökan om dispens lämnas till länsstyrelsen i berört län. I en del län gäller dispensen hela länet, medan i andra län gäller dispensen enbart på den egna jaktmarken. Dispensens giltighetstid är oftast maximalt 5 år. Det ska även finnas ett markägarmedgivande till att man får åka på marken. Detta kan vara i form av ett muntligt medgivande.

Att dispensen gäller för ett visst markområde, innebär för den funktionsnedsatta att man enbart kan jaga på det område man sökt för. Får man dispens för terrängfordon på sin jaktmark och blir inbjuden till jakt på grannens mark kan man därmed behöva söka ny dispens. I praktiken innebär det att jägaren fräntas möjligheten att jaga med sina jaktkamrater utan att genomgå en omfattande och i grunden onödig ansökningsprocess hos länsstyrelsen.

En aktiv jägare med funktionsnedsättning kan ha ett stort antal dispenser som måste medföras. I och med att varje område har en egen dispens innebär det för jägaren en omfattande kontroll om dispensererna snart går ut och om ny ansökan måste göras.

Systemet innebär att mycket tid går åt till att göra vad andra redan har gjort tidigare, det vill säga kontrollera behovet av dispensen för en person. Kostnaderna för myndigheterna blir onödigt dyra. Tiden för handläggning av dispensärenden, 2–6 veckor, skulle kunna användas till mer prioriterade ärenden. Därmed vore det önskvärt att sökt och beviljad dispens gäller för jakt med motordrivet fordon i hela Sverige i minst 5 år.

För alla arter som finns med i art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet krävs dispenser för att få jaga med hjälp av till exempel en fyrhjuling. Om man ska jaga arter som inte finns med i något av ovanstående direktiv, till exempel klövviltsarter, räva, grävling, fälthare etc. krävs inget undantag från direktiven. Det krävs dock fortfarande en dispens från terrängkörningsförordningen.

Alliansregeringen gjorde det möjligt för rullstolsburna personer med bestående rörelsehinder att kunna jaga från ett motordrivet fordon utan särskilt tillstånd. Det är dock önskvärt med att ta ytterligare steg för att förenkla jakten för funktionsnedsatta genom en översyn av EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv för att få enklare regler på detta område.

Sälprodukter

Säljakt har i Sverige bedrivits i urminnes tider och pågår fortfarande idag. Dagens jakt är begränsad och är inriktad på att begränsa sälarnas skador på fisket. En viktig del av jakten är tillvaratagandet av sälen. Kött, späck och skinn är de delar som främst tas tillvara och används för eget bruk eller saluföring. Tillvaratagandet är en del i det hållbara nyttjandet, och det har även genomförts EU-finansierade projekt för att ytterligare utveckla tillvaratagandet. Det nyttjandet är idag dock hotat. År 2008 infördes ett förbud mot handel med sälprodukter, men genom ett undantag kunde handeln fortsätta i Sverige. Dock riskerar den fortsatta handeln upphöra eftersom undantaget anses strida mot WTO-lagstiftning, och EU uppmanas av WTO att ändra sin lagstiftning.

Det stundande hotet utgör ett etiskt problem eftersom jakten på säl kommer att fortsätta men däremot kommer saluföringen att förbjudas och därmed blir det även problem att nyttja de sälar som jagas. Jakten behövs för att skydda fisket och därmed behövs även fortsatta möjligheter till handel. Regeringen bör därmed ta fram en strategi för hur den har tänkt agera för att säkerställa att handeln med sälprodukter är tillåten även i framtiden.

Johan Hultberg (M)

Åsa Coenraads (M)

Gunilla Nordgren (M)

Jesper Skalberg Karlsson (M)